„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА ЊЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији,
а рукописи
Уредништву „БРАНИКА“
у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт год.: К 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају
10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда
ситних слова.

Уредништво и администрација
»Браника« налази се у кући у
хлебарској улици бр. 20.

Број 115. У Новом Саду, у суботу 22. маја (4. јуна) 1904. Година XX.

Нова опасност за немађарске народности у Угарској.

I.

Немађарске народности, које су се после октобарске дипломе год. 1860. заједнички бориле са Мађарима за успоставу угарског устава, искусиле су после успоставе тога устава год. 1867. велико разочарање, а ево данас претвара се оно одушевљење од пре четрдесет година у право *огорчење*. Законски предлог, што га хоће министар просвете др. Алберт *Берзевици* да поднесе угарском сабору у погледу учења мађарског језика у државним, комуналним, па и *конфесионалним*, вероисповедним школама, *прави је ашенташ* на културно развиће, па на душевно биће немађарских народности, особито оних, којих је народност скопчана са вероисповешћу, као што је то у Срба и Румуна, те предлог дра Берзевиција засеца и у законом ујемчену вероисповедну автономију — најосетљивију страну широких слојева становништва Угарске.

Оно, што данас бива у Угарској у шовинистичком правцу ради *национализирања* Угарске као једноплемене *мађарске државе* — то је готово невероватно. Ма којем странцу, изображеном Европљу да се разложе етнографски и конфесионални односаји у Угарској и сразмер немађарских народности према мађарском племену — он не би могао веровати да један министар у европској држави жели такав законски предлог протурити у парламенту, као што га жели протурити угарски министар просвете др. Алберт Берзевици.

Но стара је наука филозофије, да све, што бива у свету, мора имати свога узрока и да се свака појава, ма како апсурдно изгледала, може разјаснити.

Данашње шовинистичке појаве у мађарског племена имају свога узрока и разјашњују се са промењеним положајем Угарске према Аустрији и са читавим преображајем старе хабсбуршке монархије. У току од више него четири столећа, све од времена погибије код Мохача год. 1526. односај Угарске према старој хабсбуршкој монархији био је потчињен и морао је бити потчињен, јер се хабсбуршка монархија развила као велесила, која је обузимала готово читаву средњу Европу владајући не само непосредно над својим многобројним провинцијама, него и над Немачком и Италијом. Према тој огромној снази монархије, мађарско племе морало се показати мајушним, те је мађарско племе морало слушати заповести из Беча и Угарска примати онакову државну организацију, као што се то у Бечу хтело. Мађарско племе покушавало је да свој потчињени положај промени и да Угарској неку самосталност даде — али свагда без успеха, па и онај покушај под Ракоцијем II., кога данас Мађари с пијететом славе, јер ће његов пепео пренети из Турске у Угарску — и тај покушај остао је безуспешан. Стара хабсбуршка монархија водила је успешно ратове и са Турцима и са мађарским устаницима, савезницима Турака. Позната је улога српског народа у ратовима хабсбуршке монархије против Турака: Срби нису никад могли бити савезници Турака, као што су били Мађари.

Последњи покушај Мађара да задобију своју независност и да откину Угарску од старе хабсбуршке монархије, био је год. 1848.—1849. у рату, као што га зову Мађари за „слободу“ („szabadságharcz“). Познат је излазак тог великог усташког рата Мађара против Аустрије, а позната је и улога српског народа у овим крајевима у том крвавом рату. Нема никакве сумње да нису аустријски државници год. 1848., заплашени великом европском револуцијом, предали у руке Мађара и све градове Угарске и читаву царску војску — устанак Мађара не би могао никад узети онај обим као што га је узео. Српски устанак год. 1848. добио би био сасвим други обим, да су Срби имали у рукама град Варадин и велико стовариште ратног прибора, што се тамо налазило. Мађари год. 1848., имајући у рукама градове и царску војску а снабдевени *државном влашћу*, у својим министарствима могли су под Кошутом организовати велику хонведску војску, коју је тек Аустрија помоћу Русије могла савладати.

Положај старе хабсбуршке монархије према Мађарима и Угарској, био је год. 1867. различан од онога год. 1848. И Мађари и све *немађарске народности* борили су се за успоставу угарског устава. Хабсбуршка монархија, истиснута из Немачке и Италије, била је ослабљена. Она је морала правити уступке Мађарима и са њима сложним немађарским народностима, јер је Угарска као један човек правила фронт против Аустрије. Али и ослабљена хабсбуршка монархија ипак се чувала оне погрешке од год. 1848., да Мађарима преда у руке градове и војску. Учињено је познато поравнање од год. 1867., с којим Угарска добија своју државну самоуправу па и финанције, али не добија ону независност, установљену у законима од год. 1848. Веза са Аустријом нашла је свој облик у *делегацијама* и у заједници финанција за војску и у другим заједничким пословима.

Међутим уједињена Немачка гурала је стару хабсбуршку монархију по лукавој политици кнеза Бизмарка према *Будимпешти*, и меродавни кругови у Бечу, који равнају са целима хабсбуршке монархије, бацили су се у наручја Мађара не имајући поверења ни према Немцима ни према Словенима у монархији. Велика империјалистичка снага старе хабсбуршке монархије буде *пренесена на мађарско племе*. Отуд се разјашњава она снага, коју данас мађарско племе развија и којом снагом мисли да може спровести *асимилацију немађарских народности*. Али ово је велика *самообмана* мађарског племена, јер снага, коју данас то племе развија, није *сопствена снага мађарског народа*, већ **позајмљена** *снага старе хабсбуршке монархије*.

П—Д.

ЛИСТАК.

Јапан.

(Наставак)

Навели смо, да Јапан има 48½ милијона становника. Од ових су 45 милијона «Хајмин» или народ, преко 3 милијона «Шицоку» некадашњи Самурај, до 8000 «Кацоку» или племића, и до 40 хиљада странаца — особито у Токију, Јокохами, Нагасаки, Кобе, и то ⅔ Кинеза. Овоме ваља додати чланове царскога дома, а то су: «Коцоку» принчеви и принцезе, и «Шино», најближа царева својта, која се састоји из самога Микада (цара), царице, евентуално родитеља и деце.

У народ спадају: «Хијакушо» (сељаци, ратари, паори), «шокуин» (занатлије) и «акиндо» (трговци), Шицоку или Самурај, потомци некадашњих чиновника и војника спахија, већ се баве и занатом и трговином. Кацоку (цвет породица) делили су се за времена феудалне системе на куге (дворско племство) и на буке или дајмиосе, феудално племство. Прва је бројала 155, а друга 255 породица. Кад је 1862. год. престала феудална система, учињене су и са овим сталежом знатне промене. Данашње се племство дели на пет разреда или чинова, а у последња три увршћене су и неке особе са родбином, који и ако пре припадаху Самурај-има, за микада и земљу стекоше неоспорних заслуга, н. пр. гроф Ито, данашњи министар спољних послова, и гроф Сајго; први је касније постао маркиз. Тих пет класа племства, са одговарајућим европским значењем јесу: 1. «Кошаку» или Ко, кнезови, 11 породица; 2. «Кашаку» или Ка, маркизи, 24 породице; 3. «Хакушаку» или Хаку, грофови, 76 породица; 4. «Шишаку» или Ши, виконти — западно-европски степен племства, 324 породице; 5. «Даншаку» или Дан, барон, 74 породице. Кнежевске су породице ово: 1. «госеке» (пет најодличнијих куге-породица, из којих микадо по старом закону и обичају узима себи жену), Кујо, Капоје, Такачукаса, Нијо, Ихијо; 2. породице Санјо и Ивакура (за време ресторације играле су од свију куга најважније улоге); 3. Токугава, последњи Шогун; 4. Шимацу, последњи дајмио Сачуме, и Шибацу Сабуро његов стриц, те породица Мори, дајмије од Нагата.

Јапанци су и по језику, оделу, обичајима и начину живовања један народ. Они су потомци староседеоца Ајноса и оних досељеника, који преко Кореје и јужних и југозападних крајева источне Азије у земљу упадоше. Не може се на сигурно утврдити, да-ли у њима тече и малајска и полинеска крв. То је народ монголске расе, средњег здепастог раста, отворено жуте масти, у разним нијансама (има их који се беле као кавкаски сој, а има их и мрких као Малајци), коса им је права и права. Чисти су до крајности, уљудни, пријатни, предусретљиви, веселе нарави. Волу миран породични живот, љубе децу, старије поштују, правични су, поштују васпитање и знање, пожудни су за науком и вештинама, а домовину љубе преко мере. Ипак су брзоплетни, лукави, напрасити, подмукли и непромишљени, немају усрдности, па су често зато површни. Више подражавају — мајмунишу — него што сами стварају. Живе умерено, а хране се доста добро. Главна им је храна у води скуван пиринац, проја, пасуљи и сочива, лукови, краставци и печурке, риба, мекушци; хлеб, млеко, масло и сир нису од пре познавали. Вегетеријанци су и месо слабо једу. Пију тој без ичега, пиво од пиринца, а пуши и мушко и женско. По вери су будисте или конфучанци или синтоисте, али је слобода вероисповести данас законом ујемчена. Ипак се вели, да нису тако строги у извршивању верских обичаја.

За ових 30 година су на просветном пољу јако коракнули у напред. Имају основних школа, средњих школа сваке врсте, па и виших школа, технику и универзитет — дајгаку. У опште показују на свима пољима науке велику жураивост.

Па и на пољу вештачке индустрије стоје Јапанци на доста високом ступњу савршенства. Трговина је јако развијена (зато Јапан и зову источна Енглеска.)

Школски Савет.

* * * **Ср. Карловци,** 14. (27.) маја 1904.

(Свршетак.)

У ствари утока срп. прав. црквн. општине у *Госпођинцима*, уложеног против одлуке Е. Ш. Одбора бачког на кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, у предмету постављања заменика за мађарски језик учитељу Мити Пејићу, издаће се сви списи на извештај Е. Ш. Одбору бачком, а по том ће Школски Савет донети мериторну одлуку. — Услед министарског дописа, да је *Ш. Савет дужан превести на мађарски језик нападнуте одлуке* у уточном предмету Живојина Секулића, отпуштеног учитеља из Парабуђа, поднеће се представка кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе, да је у смислу епархијске уредбе од 1871. и конзисторијалне системе од 1782. године *преводе дужна спремити дошчина странка, а не Ш. Савет;* уједно ће се умолити исто министарство, да споменути уток као касно поднесен одбије. — Узет је на знање допис кр. уг. министарства просвете, да је *ради констатовања успеха у мађарском језику у српским вишим девојачким школама* у Новом Саду, Сомбору и Панчеву као и у учитељској и учитељичкој школи у Сомбору изаслао дра Еду Маргалића, универзитетског професора, и уједно је упућен главни школски референат, да се са споменутим изаслаником у споразум стави и по могућству се приликом тих посета и сам нађе на лицу места. — Услед министарске одлуке у уточном предмету *Јелене* (Милеве) *Теодоровићеве*, привремене срп. нар. учитељице у Срп. Вел. Сент-Миклошу, поднеће се представка министарству, да *његови разлози не стоје*, пошто се она законска одређења, на која се министарство позива, *не односе на српске вероисповедне школе*, за које је меродавна Школска Уредба од 1872. г. — У предмету утока Светозара С. *Ајваза*, уложеног на кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, против одлуке Ш. Савета, којом му није издат декрет, јер нема оспособљења из мађарског језика, поднеће се истом министарству сви списи с тим извештајем, да Ш. Савет не сматра сведоџбу истог учитеља са државног курса у Бији за потпуно оспособљење из мађарског језика. — У уточном предмету Ђуре *Нинчића*, бив. срп. нар. учитеља у Тур. Кањижи, поднеће се односни списи кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе с тим, да министарство одбије уток, као касно поднесен, и нетакнуто остави одлуку Ш. Савета, којом је речени учитељ отпуштен из службе. — У предмету утока црквн. општине у *Меленцима*, уложенога на кр. уг. министарство против одлуке Ш. Савета, којом је изречено, да Олга Думићева, привремена учитељица у Меленцима, има све до сталног попуњења истог места остати учитељицом, — поднеће се истом министарству извештај, да се речена учитељица међутим удала и своје место оставила. — У ствари *захтева државних школских органа у погледу што интензивнијег учења мађарског језика у срп. вероисповедним школама* у Угарској, издаће се сви овопредметни списи г. школском референту, да према наставној основи и министарским захтевима састави нов распоред часова и прикаже га Ш. Савету. —

Неке *представке епарх. учитељског збора темишварског* издане су главном школском референту на извешће и односно предлог. — Одбијена је *молба црквн. општине у Малом Гају* ради подељења припомоћи за издржавање срп. нар. школе, пошто иста општина нема ни 30 за свакидашњу школу способне деце. — Упутиће се Е. Ш. Одбори, да издаду сходну наредбу подручним месним школ. одборима, да *месни школ. управитељи немају потписивати никакве записнике, које састављају кр. школ. надзорници* приликом инспекција, већ се имају држати односних одређења XXVIII. зак. чл. од 1870. год. — Упутиће се *управа сомборских учитељских школа*, да годишњи извештај има штампати у срп. манастирској штампарији у Карловцима. — Дозвољено је *приватно полагање испита* у српским учитељским школама у Сомбору: Ђорђу Стојшићу, учитељу у Кондивни (у Босни), Јовану Ђендићу из Сомбора, Данилу Ивкову из Чуруга, Мари Максимовићевој из Мола и Зорки Имбровићевој из Арада. Одбијени су с молбама ради приватног полагања испита: Душан Цвијић из Карловца, Никола Вукелић из Пакраца, Паја Крижанов из Вел. Бечкерека, Ст. Релић из Сомбора, Станимир Борић из Кузмина и Михаило Адам из Вел. Маргите. — Списи у предмету *неправедног и прошузаконитог опорезивања издржаваоца срп. нар. школа* као и у предмету одузимања припомоћи за издржавања срп. вероисповедних школа у *Вршцу* уступиће се сабору, а црквн. општине ће се упутити, да за своје срп. вероисповедне школе могу од политичких општина тражити саразмерну припомоћ, колико добивају комуналне школе. — Одбијени су утоци: Кат. Секулићеве, учитељице у С. Св. Мартону, у предмету накнаде за стан; становника лукаревачких против наредбе Е. Ш. Одбора темишварског, којом је забрањено предавање румунског језика у српским вероисповедним школама; Аврама Миладинског и другова из Тиса-Хиђоша у предмету креирања новог учитељског места у Тиса-Хиђошу у место учитељичког; Св. Мл. Б. учитеља у К. против одлуке Е. Ш. Одбора, којом му је подељен писмен укор; месног школског одбора у Модошу против остављања Олге Петровићеве у својству учитељичке заменице. — У дисциплинарној ствари К. В., С. В. и П. Л. учитеља у В. и А. Ч. учитеља у Ст. Б., измењене су односне одлуке Е. Ш. Одбора у толико, што је суспензија од трећине плате код прво- и последње споменутог претворена у строг писмени укор.

Решено је још неколико предмета мање вредности.

Што се тиче државне управе, то имамо да наведемо ово. На челу државе стоји цар или микадо. Министарстава има 10: спољних одношаја, унутрашњих, финанција, рата, морнарства, просвете, пољоделства, трговине, грађевине и правде те царскога дома, а уз њега долази сенат, који се састоји из 30 чланова. Постоје два законодавна тела: државни савет или сенат, «генроин», и скупштина или «кернеј.» За правосуђе постоји највиши суд у Токиу, четир апелацијона суда у Токио, Осака, Сендај и Нагасаки, те преко 200 окружних судова. На челу три Фуа и 44 кена стоје гувернери или кенреј. И полиција је изврсно организована, те је у више пута и устанке угушивала.

Сувоземну војску су организовали Французи, а флоту Енглези. Војна дужност је обавезна за свакога, и то је прописано законом од 21. јануара 1889. Војску сачињавају 12 дивизија: Токио, Сендар, Нагоја, Осака, Хирошима, Кумамото, Отару, Хиросаки, Каницава, Хиого, Такемачу, Симоносеки, и једна гардијска дивизија. Свака се дивизија састоји из две пешачке бригаде, 1 коњичког пука, једног тобџијског пука, једног женијског и једног коморашког батаљона. Једна пешачка бригада се састоји из два пука по 3 батаљона, а 4 компаније (сатније, чете,) један коњички пук из три ескадрона, једна пољска артиљеријска регимента из шест батерија по шест топова; један женијски батаљон из 3 компаније, а један коморашки батаљон из две компаније. Осим тога има две самосталне коњичке бригаде по два пука свака са четир ескадрона; две самосталне тобџијске бригаде по три пука са шест батерија свака; шест самосталних градских тобџијских пукова сваки са три батаљона по четир компаније и три самосталне батерије; три мешовите бригадне посаде на острву Формози; посада острва Чужиме (два батаљона пешака, један ескадрон коњаника, једна батерија) и један жандармеријски кор од 2624 људи. Број војника износи: средишња управа 10.046, ратне школе 3010, гарда и линија 144.256, на Формози 16,397, резерва 204.109, територијална војска 98,722, резерва у рекрутима 161.547, и жандарми 2624, свега 640.701. Флота ће изнети преко 100 бродова разне врсте са 16.500 војника.

(Свршиће се.)

Руско-јапански рат.

Мучно је изљуштити праву истину из оне масе извешћа, што их доносе с бојног поља западно-европски листови. Велике телеграфске агенције светске у рукама су руских непријатеља, главни распростирачи лажних гласова су енглески дописници, који се „обавештавају“ код кинеских скитница и њихове глупе извештаје одмах телеграфишу својим листовима. Данас, кад енглески и чивутски листови већ чисто виде, да је Порт-Артур пао Јапанцима у крило као зрела јабука, шире се најужаснији гласови о глади, која тобоже влада у том руском граду, о деморализацији међу руском посадом и шта ти ту нема! Некоји видовити дописници чак тако далеко иду, да проричу, е је после битке код Кинчоу-а Русија овај рат изгубила, а овамо је јасно, да та битка ни близу не имађаше карактер какве одлучне битке. Руси нису кинчоуској позицији придавали велике важности, јер су врло добро знали, да је то *слаба позиција*. Њена слабост се састоји у том, што се она може брисати с бокова и с леђа из тешких бродских топова из кинчоуског и талијенванског залива. Цел руског генерала Фока, који је бранио ту позицију, беше та, да што јаче губитке нанесе Јапанцима, и тај је задатак његова војска сјајно извршила, јер хиљадама капа жутих нападача остадоше пусте. Руси су били спремни, да се, пошто скупо отплате непријатељу, повуку ближе Порт-Артуру, те су зато у овој борби употребили већином кинеске топове, које су Руси заједно с муницијом г. 1900. отели од Кинеза. И сами страни и јапански телеграми признају, да су се Руси повукли „у потпуном реду“.

Војнички стручњак петроградског „Новог Времена“ вели, да дуготрајна одбрана квантунског рајона и није могла улазити у руски програм, јер је град Дањни, што су га Руси напустили а Јапанци посели, еминентно *трговачка* лука, а не ратна, те руске позиције у околини његовој не беху утврђене трајним укрепљењима, која би се могла дуго бранити од непријатеља. Зато се страни дописници љуто варају, кад су Кинчоу назвали „тврђавом“. Сасвим је друго Порт-Артур. То је тврђава првог реда и да њоме овладају, мораће Јапанци усредсредити велику убојну силу и средства и изгубити много времена и енергије. Дали ће им то бити могуће, видећемо.

Вести о најновијим биткама.

Јуче су стигле вести, да је шест миља пред Порт-Артуром и у Манџурији било великих битака, које су се тобоже свршиле у корист Јапанаца. Те вести међутим нису потврђене и очигледно су лажне. Међутим истина је, према вестима из Љаојана, да је било врло оштрих сукоба између појединих одељења десног крила Курокијеве војске и руске коњице. У Љаојан стижу непрестано вести о сукобима, који су особито од 10. (23.) маја учестали. Код Симетси-а, 35 миља североисточно од Љаојана, беше борбе, која је трајала од зоре 14. (27.) до 17. (30.) маја. Како Руси тако и Јапанци имађаху већих губитака. Код Хунсиана је једна руска патрола од њерчинског пука нападнута од три јапанске компаније, али губитци беху врло мали.

Но тешке губитке нанели су Руси Јапанцима у сукобима дуж железничке пруге између Фангтијена и Фангхо-а. Један ескадрон јапанске коњице до ноге је потучен. Једно одељење 13. јапанског пука с нешто коњице нападне један руски повоз пиће. 200 сибирских козака дођу у помоћ и нападну Јапанце копљима и сабљама. *Само три Јапанца умакоше.* Друго једно јапанско пешадиско одељење покуша да својим друговима притече у помоћ, али се окане узалудна посла и побеже на врат на нос. Козаци су их гонили, али изненада доспеју под тешку ватру машинских пушака и пешадије. Они сиђу с коња и наступаху пешке, али нађоше пред собом два јапанска ушанчена батаљона и морадоше се повући. Један козачки официр и 24 козака су рањени.

Извештаји Алексејева и Куропаткина цару.

Адмирал *Алексејев* телеграфише цару Николи 18. (31.) о. м. ово:

Контр-адмирали Витхефт и Григоровић јављају, да је до 15. (28.) маја у заливу порт-артурском нађено много јапанских мина, које су разорене. Јапанци су брандере очигледно заменили минама, које спуштају са трговачког брода.

Генерал *Куропаткин* телеграфише цару 18. (31.) маја: У правцу према Фенгванченгу је све мирно. Сиујан није поседнут од непријатеља. Опажа се, да се јапанска одељења мало по мало из долина реке Сачихо и Салицајпудза почињу удаљавати у источном правцу. Две непријатељске компаније са 30 драгуна маршираху путем у Такушан против Унласи, да обиђу леви бок наше авангарде и чаркаша. Наши чаркаши су то кретање за времена открили. За време пушчане ватре један је козак рањен, а један коњ убијен. Јапанско одељење, с којим је наша коњица 17. (30.) маја имала успешан окршај, стала је 4 км. од Васаукона и поче утврђивати свој положај. Даље наступање Јапанаца од Сајматци-ја према кланцу Фенчулијену на љаојанском друму не опажа се.

Сукоб код Вафанкона.

Генерал-лајтнант *Сахаров* јавља 19. маја (1. јуна) генералном штабу:

По извешћу шефа одељења Јапанци су при сукобу од 17. (30.) маја код Вафанкона имали до три пешачка батаљона у резерви. Наши губитци беху 17 мртвих и рањених. Потпоручник *Мајер* и још један официр, чије име још није познато, рањени су. *Губитци Јапанаца врло су знатни.* Један непријатељски ескадрон од 13. пука је у борби прса у прса *скоро сасвим уништен.* Други јапански ескадрон, који дође првом у помоћ, претрпео је *тешке губитке* од ватре приспеле наше пограничне страже и добровољаца. Заплењено је 19 јапанских коња.

Мишљење швајцарског официра.

Листови у Лозани доносе приватно писмо капетана *Барде*а, датирано из Љаојана од 2. маја. Барде, један од швајцарских официра, које је Савезно Веће послало руској оперативној војсци, пише да ће се рат можда за неколико месеци завршити, а можда и касније. У Љаојану сви мисле, да ће Јапанци на послетку претрпети заслужени пораз.

Јапанци напуштају Гензан.

Како из Токија јављају, Јапанци ће услед продирања Руса у североисточну Кореју скорим напустити Гензан.

Разорење канонијере „Бобра“.

Из Токија јављају берлинском „Локаланцајгеру“: Руси су код Дањног разорили канонијеру „Бобр“, која је у битци код Кинчоу-а пуцала на јапанске јуришне колоне. Улаз у док у Дањном затворен је потопљеном парном барком. Јапанци су Дањни сасвим посели.

Конгрес
српских земљорадничких задруга.

Из године у годину види се све боље, од како су велике важности по опстанак и напредак нашег народа српске земљорадничке задруге. На конгресима тих задруга се састају српски привредници из свих крајева наших, ту се братски измењују мисли и утврђује програм за даљи рад.

Овогодишњи конгрес српских земљорадничких задруга одржан је у Топлицама (Топуском) и сјајно је био посећен. Његов рад беше врло поучан за наше привреднике, на њему се чули многи изврсни и стварни говори.

У среду, 12. (25.) маја, после подне било је *посело,* на ком су вођени привредни разговори. Посело је отворио г. Владимир *Матијевић.* Прва тачка на дневном реду беше: *„Србине, не испуштај земље из шака“.* О овој важној девизи говорио је г. Радослав *Марковић,* вредни парох инђијски, те је рекао:

Прилике, у којима живи српски народ, врло су неповољне. Раширио се он од Јадранског мора до ердељских гора. Тешко му се стога прибрати на отпор туђину. Дугачка је врло црта, коју имамо да бранимо од јачега туђина, изложена јаким нападајима. Трпели смо стога у старије време у погледу верском и народносном. Све смо то претурили сретно преко главе, али сад сви имамо да издржимо борбу привредну са тим туђином. Ту нисмо тако сретни до сада били. Ланац наш народни на много је места пресечен. У Банату га пресекоше Румуни и Немци, у Бачкој Немци и Мађари. Заузели су силне просторе од нас, много и много места изгубисмо, само српска имена тих места сведоче о некадашњем њихову српском обележју. Сада газе те земље само ноге Срба, слугу немачких господара. У Бачкој узмичемо све више према југу. Па и у Срему стојимо врло рђаво. У источним а у неку руку и у јужним крајевима потиснути смо силно. Ако, не дај Боже, овако дуже потраје, зло ће од нас бити, пропашћемо у тим крајевима. У неким чисто срп. општинама пре 40 година не можемо сада ни кнеза или већника Србина изабрати, већ ни говедара. Па тако је и у Славонији. Чеси, Мађари и Немци потискоше нас, да замало стоји, да нам владика у Пакрацу остане опкољен морем туђинштине. Писали су у нашим новинама, како су после буне од 48. год. видели једнога Србина у Сентомашу где дрхће у удој одећи од зиме. Питали га зашто то, а он рече: не може се имати и опаклија и војводина. Али држим, да се према опаклији и војводина мора равнати, јер војводина без опаклије није ништа. Мађари ето губе сваки дан земљу испод ногу, закупљује је туђин, а у исто време заносе се, како ће све ово помађарити, мада има безброј Мађара, којима је иметак: колица, лопата и мотика. Зато и ми морамо чувати земљу, крвљу својих отаца натопљену. Нема зато већег издајника имена и вере наше од оног Србина, који лакоумно своју земљу продаје. Има доста примера, да ту српску земљу купују наше цркве, н. пр. у Банату, само да туђину не оде. Али камо среће, да ту земљу чланови цркве сачувају за се или купе. Јер богат народ богата црква. Имамо ми у Угарској богатих цркава, али нема Срба чланова те цркве, већ се на мађарском језику у тим црквама пише и говори. Сви би морали радити на том, да земљу своју из руку не испуштамо, да бар наша деца од нас бољу будућност узимају и дочекају. Ако ће народ напредовати, мора у свему подједнако. Саме књиге, новине и научњаци не користе без ваљаних тежака, занатија и трговаца. Јер земљоделац је корен, он вечито траје. Зато натапајмо земљу знојем, као наши стари крвљу и не дајмо је.

(Наставиће се.)

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 21. маја 1904.

— Пишу нам из **Мола:** „Оставком нашег бившег подбележника Беле Ђарматије упражњено подбележничко место било је лане попуњено, кад је изабран овдашњи писар Нађцирок; но услед уложеног утока тај је избор оборен и данас стојимо пред новим избором. Стечај је расписан и рок му је 12. јуни по новом. Плата је 1000 круна у готовом, 200 круна станарине и 70 круна у име подвоза, а поред тога споредни приход. Како ми у нашем општ. чиновништву од њих десеторице имамо само једнога Србина, Лазу Јовановића као порезног бележника, то би нам жеља била, да овом приликом на то место добијемо Србина, *али чешћа и ваљана,* и ми би се сложили, да га изаберемо.

Овом приликом морамо нагласити, као малу опомену овдашњим Србима представницима, да се при овоме избору држе опрезно, и свога гласа без братинског саветовања ником не обећавају, нарочито нека се не даду упливисати ни од кога, а особито са меродавне стране из општинске куће, јер су Срби за ово кратко време „тамо“ много чинили, и за ту услугу нашу благодарност нам је та, да меродавни не смеју или боље рећи неће да изврше ни оно решење општинске репрезентанције, које је у присутности окр. начелника једногласно донесено и жупанија га узела на одобравајуће знање 30. марта 1901. год. бр. 318. — а то је: питање наших пијаца, — већ пуштају поједине кнезове и ешкуте, да они силом своје моћи управљају по своме ћефу, а тиме наша решења изигравају. — Позор, браћо Срби представници, а у погледу пијаца поново на посао, не тражимо милости, већ извршење законом потврђеног решења нашег. **Т.“**

— **Стеклиштво на поштама у Тројединци.** Из Бунића јављају „Н. Србобрану“, да је тамо једном Србину трговцу повраћена из Госпића поштанска дозначница, која је била адресована ћирилицом као противпрописна. Званични стеклиши, као што се види, марљиви су на послу. Њима не смета ништа готско писмо и немштина, него сву своју жуч искаљују на ћирилици.

Исто се тако из Бунића туже, да има на пошти и других неправилности. Пакети Срба трговаца знаду и по десетак дана на пошти чекати, а нарочито пред празнике, где се зна, да се роба једва очекује. Бунићска је општина српска, а и поштански рајон је српски, па би већ време било, да се на бунићску пошту постави Србин за отправника. Овај би сигурно са више мара и љубави радио са народом, него какав загорски стеклиш, те би и оваквих неправилности било мање. Но изгледа свакако, да ми Срби вапијемо у пустињи!

— **Турско зверство.** Београдска „Штампа“ добила је из Врање овај телеграфски извештај: „Један при глас имамо да вам јавимо. Одавде је на турско земљиште на преваран начин измамљена једна дружина Старосрбијанаца и Мађедонаца. У једној заседи дочекали су Србе сто педесет спремљених турских војника сталнога кадра и двадесет жандарма коњаника. Кад су их дочекали на згодном месту, онда њих сто седамдесет опале плотунима на ову дружину од 24 човека, који су, како чујемо, возили се на колима. Очајна борба вођена је пуна четири сата. Од нападнутих није се ни један хтео предати и по гласовима који у вароши круже, турска војска и жандармерија *побила је целу ову дружину.* У вароши влада велика узрујаност.“

— **Исправак.** У белешци о приказу „Врачаре“ у срп. нар. позоришту у Ст. Бечеју изостало је име г. *Јуришића,* који је певао у квартету, што долази у тој оперети.

Новости са стране.

— **Опет немири у Тројединци.** Из Загорја стижу вести, да се тамо на више места догађају озбиљни изгреди. Народ се мучи и пати јер је осиромашио, а несавесни демагози злоупотребљавају народну беду и заводе необавештени народ. Тако су у *Стубици* оружани сељаци навалили на имање бележника *Циглара* и уништили му воћњак. Слични изгреди били су и у златарском котару. Нападачка чета у Златару је сасвим организована.

НОВИЈЕ.
Руско-јапански рат.

Париз, 20. маја. „Матен“ јавља из Петрограда, да се упорно одржава вест, да је генерал Куропаткин отишао са 80.000 људи у помоћ Порт-Артуру, пошто га је заузеће Кинчоу-а приморало да промени свој пређашњи ратни план. У Љаојану оставља Куропаткин знатну војску, која је довољна да држи Јапанце даље од руске одступнице.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника“.

Беч, 21. маја. Чешки земаљски сабор састаће се средином јуна.

Лиљ (у Француској), 21. маја. Радници су овде решили да отпочну општи страјк.

Тулон, 21. маја. Услед тога, што жупник цркве у предграђу није хтео да причести децу, која учествоваху у међународној школској светковини, 1000 људи продре у цркву и све у њој разбије.

* * *

Руско-јапански рат.

Петроград, 21. маја. Генерал Куропаткин јавља, да су Руси опет заузели Сајматси. У лијасолинском кланцу било је боја. У Харбину се живо ради на подизању утврђења.

Шангај, 21. маја. У Такушану су многи јапански транспортни бродови искрцали војску, која је одмарширала у Фенгванченг.

Пекинг, 21. маја. Велики Савет царевине Кине предао је руском посланику Љесару ноту, у којој га упозорава, да може наступити озбиљна повреда закона о неутралности, ако Руси не престану разоравати зграде у неутралним дистриктима, кад ове напуштају.

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 21. маја 1904.

Цене су биле:

Жито ново спрве каквоће	— —	17 К 20	— п.
Жито ново друге каквоће	— —	16 „ 80	— „
Наполица стара	— — — — —	16 „ —	— „

Књижевност.

Иванњски венац на српски дом — зове се појема професора *Јована Живојновића*, што је ових дана овде у Новом Саду изашла из штампе. То су врло красни стихови спевани у српском духу о значају српскога дома. Ту се пева о српској породици, о деци и родитељима, о материцама, о божићној слави, о крсном имену и т. д. Цена је овој књижици само 30 пот. Врло је прикладна *за испишни дар школској омладини.*

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

5003/1904. tkv. szám. 249 1—1

Kivonat az árverési hirdetményből.

A titeli kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Weisz Ignácz végrehajtatónak, Hományi Sándor és neje született Ivanies Mária végrehajtást szenvedettek elleni 686 korona tőke és járulékai iránt folytatott végrehajtási ügyében a titeli kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság területén és az ujvidéki kir. törvényszék területén a zsablyai 273. számu betétben Hományi Sándor és neje született Ivanics Mária felvett A. I. 1—2. sor 2134. és 2135. hrszámu 847. ö. i. számu ház, 142 négyszögöl udvar és 305 négyszögöl kert 731 korona becsáron nyilvános árverés utján el fog adatni.

Határnapul az 1904. évi julius hó 4. napjának délutáni 4 órája Zsablya községházához kitűzetik oly hozzáadással, hogy az ingatlan ezen határnapon a becsáron alul is el fog adatni.

Kikiáltási ár a fenti becsár a melynek 10%-át venni szándékozók készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi 3333. számu I. M. rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről szabályszerű elismervényt átszolgáltatni kötelesek.

Vevő köteles a vételárat 2 egyenlő részletben és pedig az elsőt az árverés jogerejétől számitva 15 nap, a másodikat 45 nap alatt mindig az árverés napjától számitott 5%-os kamatokkal a titeli m. kir. adóhivatalnál lefizetni.

Kelt Titelen, 1904. évi április hó 20. napján. A kir. járásbiróság mint tkvi hatóságnál.

Dr. Petrovics s. k.
kir. albiró.

5974/1904. tkv. szám. 251 1—1

Kivonat az árverési hirdetményből.

A titeli kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy a „Zsablyai első sajkás kerületi szerb önsegélyző egylet mint szövetkezet“ végrehajtatónak, özvegy Sztojsin Rádáné ugyis mint kiskoru Szteván, György, Milicza, Tina, Lyubicza és Koszana gyámja, mint Sztojsin Ráda örökösei végrehajtást szenvedettek ellen 700 korona tőke és járulékai iránt folytatott végrehajtási ügyében az ujvidéki kir. törvényszék és a titeli m. kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság területén a zsablyai 1448. számu betétben Sztojsin Ráda (nős Vlalukin Merinával) nevén felvett A. I. 1—2. sor 1031. és 1032. hrszámu 758. ö. i. számu ház, 402 négyszögöl kert és 238 négyszögöl udvar 654 korona becsáron nyilvános árverés utján el fog adatni.

Határnapul az 1904. évi augusztus hó 17. napjának délutáni 3 órája Zsablya községházához kitüzetik oly hozzáadással, hogy az ingatlan ezen határnapon a becsáron alul is el fog adatni.

Kikiáltási ár a fenti becsár a melynek 10%-át venni szándékozók készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi 3333. számu I. M. rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről szabályszerű elismervényt átszolgáltatni kötelesek.

Vevő köteles a vételárat 2 egyenlő részletben és pedig az elsőt 15 nap, a másodikat 45 nap alatt az árveés jogerőjétől számitva és pedig mindig az árverés napjától számitott 5%-os kamatokkal a titeli m. kir. adóhivatalnál lefizetni.

Kelt Titelen, 1904. évi május hó 24. napján. A kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóságnál.

Dr. Petrovics s. k.
kir. albiró.

ВЕЛИКА
штампарија и
књиговезница
Ђорђа Цвковића
У НОВОМ САДУ
у дунавској улици, у сопственој кући

снабдевена са **7** машина, које креће **гас-мотор,** а уређена најновијим модерним и сецесије словима, украсима и шарама сваке врсте, израђује све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно, и на највеће задовољство, а све по цени јефтиније него игде. 423 24—25

За гојење и товлење свиња најбоље и најпробитачније средство јесте:
„МАРГУЛИТОВ“
крижевачки свеопшти прашак за свиње
који поспешава тек и пробаву свиња, те их чува од болести.

Као храниви прашак препоручује се свињама по упути редовито давати, пошто се од истога најбоље помажу.

Крижевачки свеопшти прашак за свиње постигао је у хрватско-славонском, угарском, истарском, босанском и далматинском господарству веома добар успех, тако, да се може као најкорисније и најјефтиније средство препоручити.

Цена је омоту 60 потура.

Мање од 2 омота не шаље се поштом.

Наручбине од најмање 10 омота шаљу се просто од поштарине уз попуст.

У оним местима, где се **крижевачки свеопшти прашак за свиње** не добија, нека се наручи из главнога складишта:

Лекарна „код св. Тројице“
А. МАРГУЛИТА
у Крижевцима. Утемељена године 1771.

Има-ли у којем месту више господара, који би „крижевачки свеопшти прашак за свиње“ наручити хтели, препоручује им се, **да се сложе и да заједно наруче, јер их исти на тај начин јефтиније стаје.** 29 21—52

Стечај

за привременог књиговођу на новооснованој **„Српској Задрузи за помагање и штедњу у Жабљу.“**

Молбе се шаљу потписаноме до 1. (14.) јуна о. г.

Годишња плата за сад је 1000 круна.

Повишење исте зависиће од рада основане задруге.

Изабрани ступа одмах у звање.

252 1—2 **ПРЕДСЕДНИШТВО.**

ЛЕП СТАН
за себе одељен, са шест соба са припадајућим просторијама у Андрашијевој улици, број 17. у Новом Саду
ИЗДАЈЕ СЕ ОДМАХ ПОД КИРИЈУ.
Упитати у истој кући. 246 2—3

На темишварској и вршачкој земаљској изложби (јубиларној) дипломом првога степена одликован.

Цикмунд и Друг, у Новом Саду
казанџијска улица број 19. у сопственој кући.
ПРВА НОВОСАДСКА ФАБРИКА

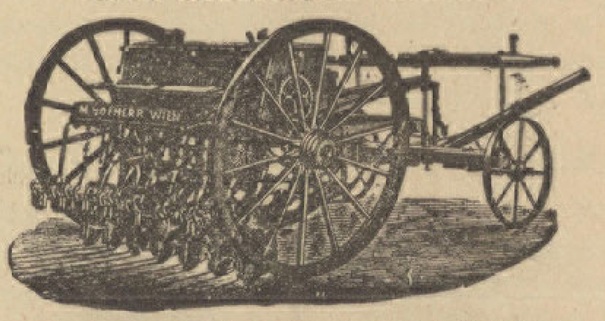

ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА
И ЛИВНИЦА ГВОЖЂА И МЕТАЛА.
Препоручује своје сопствене производе машина, особито **специјалисте у сејалицама Columbus-Drill,** патентирани сопствени производ за равнице, доловите и брдовите пределе, најновије системе по сопственој конструкцији, за коју потпуну гаранцију примају. Намештање и удешавање млинова по новој системи, као и све у ову струку спадајуће оправке извршују се најтачније.
Сопствени производ **бензин-мотора,** који су потпуно усавршени и без икакве опасности.
Ценовници стоје на расположењу и отправљамо исте бесплатно. 111 20—20

Нова штампарија
деоничарског друштва „Бранка“

започела је свој рад и препоручује се српској и страној публици за израду сваковрсних штампарских послова уз најумеренију цену.

Машина најновије конструкције за штампарију, набављена је из Немачке у знаменитој фабрици **Франкентал,** а слова су набављена из цар. и крал. дворске словоливнице **Попелбаум** у Бечу.

Подузеће са новом штампаријом чисто је трговачко, те ће гледати да своје муштерије, **лепом, чистом** и **укусном израдом** уз **најумеренију цену** задовољи. Црквене и политичне општине за своје наруџбине добијају рабат.

Подузеће са новом штампаријом није подузеће појединца који мора гледати на велику добит, већ је подузеће деоничара који нису спали на велику добит, јер су основали штампарију у родољубивој цели.

Штампарија се налази у Новом Саду у грчкошколској улици број 11. у кући др. Полиша, камо се и наруџбине имају слати. 225 14—

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник“. **Штампарија деоничарског друштва „Бранка“.**